

Embrionālo kāpu un priekškāpu apsaimniekošanas vadlīnijas

Šīs vadlīnijas attiecas uz Eiropas Savienībā aizsargājamiem biotopiem: 2110 Embrionālās kāpas un 2120 Priekškāpas. Vadlīniju mērķis ir sekmēt minēto biotopu apsaimniekošanu, saglabājot dzīvotnes to raksturīgām sugām, kā arī ainavas un biotopu daudzveidību.

Embrionālās kāpas pārstāv pirmējo kāpu attīstības stadiju, veidojoties viļņotai vai vaļņveida smilts virsmai pludmales augšējā daļā vai priekškāpu vaļņa pret jūru vērstajā piekājē. Savukārt priekškāpas, kurās notiek aktīva smilšu pārpūšana un uzkrāšanās, veido jūras krasta līnijai paralēlu vienu vai vairākus kāpu vaļņus.

Draudi, ietekmes

- Krasta stiprināšana, ostas, moli u.c. būves jūrā un piejūrā
- Kāpu norakšana, nolīdzināšana
- Nepiemērota apsaimniekošana (kārkļu stādīšana)
- Krasta noskalošana
- Zemes lietojuma veidu maiņa
- Pārmērīga apmeklētāju slodze (izbraukāšana, izmīdīšana)
- Pielūžņojums un sadzīves atkritumi
- Agresīvu svešzemju augu sugu ieviešanās
- Eitrofikācija

„Ideālais biotops”

- Notiek aktīva smilšu pārpūšana, ir augstas, vienkāršas kāpas
- Augājs skrajš, daudz atklātas smilts
- Dominē biotopam raksturīgie lakstaugi, bieži sastopami viengadīgi augi
- Augājam ir mozaīkveida struktūra
- Redzami kukaiņi un putni
- Koku un krūmu nav vai to maz
- Sastopamas aizsargājamās sugas
- Nav agresīvu svešzemju sugu

Sekas

- ⊗ Izjaukti sanešu plūsmas dabiskie procesi, rodas smilšu deficīts
- ⊗ Pārveidots vai pilnībā iznīcināts kāpu reljefs
- ⊗ Krūmu nobiras, kūla palielina augsnes auglību un mitrumu
- ⊗ Samazinās kāpu ainavas daudzveidība
- ⊗ Samazinās putnu ligzdošanai piemērotas vietas
- ⊗ Sarūk biotopam raksturīgo sugu skaits, izzūd aizsargājamās sugas
- ⊗ Sāk dominēt agresīvās augu sugas
- ⊗ Notiek biotopu sadrumstalošana, samazinās sugu izplatīšanās iespējas

Galvenie mērķi

- Nodrošinātas dzīvotnes smiltis mīlošiem augiem un dzīvniekiem visā to areālā Latvijas piekrastē.
- Saglabāta augu sabiedrību un sugu daudzveidība, kas reprezentē Baltijas jūras DA piekrastes īpatnības.
- Samazinātas citzemju sugu platības un apturēta to invāzija primārajās kāpās.

Biotopu atjaunošanas un uzturēšanas metodes

Pirms jebkādu atjaunošanas un uzturēšanas pasākumu sākšanas ir nepieciešams izprast:

- 1) mūsdienu ģeoloģiskos jūras krasta procesus, to ietekmi uz piekrastes kāpu biotopiem, kompleksi izvērtējot pašreizējo situāciju, kā arī vēsturisko attīstību un prognozes dažādiem laika periodiem;
- 2) konkrētās vietas biotopa attīstību, balstoties uz augāja struktūru un augu sugu sastāvu.

Metodes nosaukums	Īss metodes raksturojums
Neiejaukšanās dabiskos procesos	<u>Jānodrošina netraucētas jūras krasta zonā pastāvošo ģeoloģisko procesu norises. Svarīgi ir ievērot piesardzības pasākumus (jūras krasta un akvatorija izmantošanas integrētu plānošanu; starpvalstu sadarbību, aplūkojot arī ainavas līmeņa procesus).</u>
Žogu/sietu/sētiņu sistēmas kāpu veidošanai	Minēto metodi var izmantot gan nelielu , gan plašu vējrāvju un ieplaku aizpildīšanai . Izmantojams <u>austs vai pīts sintētisks materiāls, dēļiši, līstes, klūgu, niedru, zaru pinumi</u> . Ieteicamas vairāku paralēlu sietu sistēmas, augstums 0,5-1,5 m. Vienmēr jāizvērtē dzīvju kārkļu izmantošanas vajadzība.
Vējrāvju malu, atjaunotu kāpu un „ceļojošu” smilšu stabilizācija: <ul style="list-style-type: none"> ○ Zaru, mulčas un citu vietējo dabas materiālu izmantošana ○ Austa vai neausta materiāla pārklājumu 	Metode izmantojama kā īslaicīgi, minimuma pasākumi lielāku problēmu novēršanai. <ul style="list-style-type: none"> ○ <u>Zaru un citu vietējo dabas materiālu izmantošana ir uzskatāma par vispiemērotāko no dabas aizsardzības viedokļa, turklāt šādas metodes izmaksas ir viszemākās. Ieteicami parastās priedes zari</u>, kas jāiesprauž smiltīs slīpi ar galotni „pa valdošajam vējam”. ○ Austa vai neausta materiāla (ģeotekstila u.c.) pārklājumu izmantošanu ierobežo samērā <u>augstās izmaksas</u>. Iesaka <u>vietās ar augstu apmeklētāju blīvumu, kā arī slīpu virsmu nostiprināšanai</u>.
Mehāniska priekškāpu vaļņa atjaunošana	Darbi veicami <u>pirms veģetācijas perioda sākuma īpašās problēmsituācijās</u> , izmantojot smago būvtehniku. Ne vēlāk kā nedēļu pēc darbu veikšanas, kāpas frontālajā daļā un virsotnē jāveic kompleksi nostiprināšanas pasākumi.
Kāpu atjaunošana ar graudzāļu stādījumiem	Izmantojamas tikai vietējās augu sugas , visefektīvāk smiltāja kāpuniedre. Stādāmo materiālu jācenšas iegūt teritorijā, kas atrodas pēc iespējas tuvāk atjaunojamās kāpas vietai. Ieteicamais stādīšanas dziļums ir 0,4 m un atstatums starp kušķiem 0,5 m.
Kāpu atjaunošana ar kārkļu stādījumiem	<u>Nemot vērā kārkļu agresīvo raksturu, kāpu stiprināšanā kārkļus izmantot NAV ieteicams</u> . Šī metode pieļaujama vienīgi izņēmuma gadījumos, kad nav pielietojama cita metode . Piemērotākās sugas: smilšu kārkls, klūdziņu kārkls.
Kārkļu un agresīvo lakstaugu novākšana	Augi izraujami ar saknēm, izmantojot traktortehniku. Darbi atkārtojami, savācot un aizvedot no kāpām augu saknes un citas daļas.
Tūrisma infrastruktūra	Ir gudri jāplāno un jāorganizē, maksimāli novirzot cilvēkus no vērtīgākajiem dabas objektiem . Ierīkojot gājēju laipas, atkritumu urnas un citus objektus kāpas virsotnē vai nogāzēs, ir jāņem vērā smilšu uzkrāšanās ātrums konkrētajā vietā. Kā materiālu iesaka izmantot koku vai reciklēto plastmasu. Jāsaglabā dabiskā reljefa nepārtrauktība .
Invazīvo sugu ierobežošana	Plašāk izmantojama ir invazīvo augu mehāniska ierobežošana, tos nozāģējot, izraujot, retāk – pielietojot herbicīdus.